

Věčná

STŘÁŽ

1474-1
Sazeček Václ.
Lukavec 40
p. Lovosice

Týdeník Svazu Čechů z Volyně

Ročník VI. — Číslo 14

V Zlatci dne 6. dubna 1951

Cena 3 Kčs

Pro vysokou úrodu na našich polích

Paprsky jarního slunce prosytily teplem dosud ještě chladný vzduch. Pod jejich dotykem probouzí se příroda a s ní ožívají naše pole radostným nástupem do jarních zemědělských prací.

Letošní jarní práce jsou v důsledku deštivého a chladného počasí téměř v celé republice značně zdrženy. Ale to nesmí a jistě nebude mít nepříznivý vliv na jejich provedení. Zkušenosti s plánovanou prací a s prací kolektivní, jaké mají naši zemědělci v třetím roce pětiletky, jsou toho zárukou. Jsou tu dále i příznivé podmínky a předpoklady pro úspěšné zvládnutí jarních prací. Máme široce rozvinutou základnu zemědělského duržstevnictví, kterému již i scelené parcely k včasnému a dobrému provedení polních jarních prací dobře slouží.

Na velkých lánech mohou družstevníci lépe využít traktorů, strojů a všech ostatních mechanizačních prostředků. Mohou také ve stálých skupinách, rozdělených na čtyři, lépe zorganizovat práci, aby jak nejlíp využili všech pracovních sil.

Je také na malých a středních rolnících v obcích kde ještě nemají JZD, aby využili předností společného hospodaření. Jde především o to, aby se neproměškalo ani dne, ani hodiny, kdy je alespoň trochu možno orat a sít. Jarní zemědělské práce jsou velmi důležitým úsekem celoroční zemědělské výroby, neboť na jejich provedení závisí příští úroda, rozkvět našeho státu a výživa našeho lidu. A máme-li jarní polní práce provést včas a rychle, abychom ušetřili co nejvíce zimní vláhy pro další vývoj rostlin, musíme nezbytně volit ta-

Chov ovcí - důležitý úsek našeho hospodářství

Chov ovcí má pro naše socialistické hospodářství velký význam. Vlna je cennou surovinou pro náš text. průmysl. Abychom mohli všichni chodit v pěkných a levných vlněných šatech je třeba stále rozšiřovat chov ovcí. Mezi našimi kraji je už řada dobrých chovatelů ovcí. Věříme, že bude stále více, neboť chov se i pro chovatele vyplácí; vlna se dobře platí a dostanou ještě zvláštní poukazy na pěknou látku.

Cena vlny se řídí jemností vlákna, jeho délkou, výtěžností a kvalitou. Třída vlny se určuje podle síly vlákna. Čím je vlna jemnější, tím je hodnotnější. Ovce nemá na celém těle vlnu stejně silnou. Nejjakostnější a nejjemnější vlna roste na lopatkách, na hřbetě a postupně na celých částech těla. Na hlavě a na nohou rostou pak tak zv. „krycí chlupy“, které jsou méně hodnotnou surovinou.

Pro určení do třídy je rozhodující, že vlna neobsahuje více jak 10% vlasů silnějších, než je pro tuto třídu stanoveno. Proto má být vlna po střížích zachovaná v celku, nemá se pomíchat s vlnou hrubší. Odděluje se pouze krycí chlupy s hlavy a nohou. Vlna jehněčí a vlna barevná se zásadně dávají k výkupu odděleně.

Délka vlny má rozhodující význam pro použití v průmyslu. Krátká vlna ztěžuje manipulaci a nelze ji

zpracovat na kvalitní textilní výrobky. Proto je třeba dodržovat zásadu jedné stříže v roce u ovcí jemnovlnných a dvou stříží u ovcí hrubovlnných.

Výtěžnost vlny závisí na její čistotě a na množství potního tuku. Dobrým ošetřením ovcí se zabráňuje znečišťování vlny prachem, pískem, úlomky krmiva a steliva. Správným podestýláním chráníme vlnu před znečištěním. Vliv na vyšší výtěžnost má i délka vlny.

Kvalita vlny je podmíněna nejen zdravotním stavem ovcí, ale také správným ošetřením. Trvale vlhké prostředí, hlavně v zimě, má obvykle za následek zplstění vlny. Vlna vlivem trvalého vlhka ztrácí na pevnosti, lesku i pružnosti. Vlna spálená močí při nedostatečném podestýlání má barvu žlutou až nahnědlou a toto zbarvení se nedá už odstranit. Vady a poškození vlny špatným ošetřením znamenají velké národohospodářské ztráty.

Má-li chovatel dosáhnout vyššího hodnocení vlny, musí se kromě zvyšování výnosu stříže zaměřit i na její kvalitu. Jedině tak nebudou při výkupu srážky a dosáhne se vyššího nároku na body „V“. Výhody nároku na body jsou i letos chovatelům zachovány, a to i z množství vlny, ke kterému se zavázali v dodávkových smlouvách. Body z r. 1950 platí i v r. 1951.

kové metody, které nám zaručí úspěch. Prakticky to znamená provádět všude, i v obcích, kde nejsou ustavena Jednotná zemědělská družstva, jarní polní práce ve skupinách, a to tak, aby práce na každém jednotlivém pozemku byly skončeny za jediný den.

Jarní zemědělské práce jsou velkou příležitostí, aby naši malí a střední rolníci využili všech dob-

rych zkušeností, které nastřádala Jednotná zemědělská družstva a které skýtá dobrá organizace práce. Volynští Češi, kteří jsou zapojeni v JZD a ti, kteří hospodaří dosud individuálně, následující jejich příkladu, jistě využijí všech možností, aby provedli jarní práce včas a kvalitně u vědomí, že tím zabezpečí vyšší hektarové výnosy, které dají větší krajíc na stůl národa. **Z.**

Neobyčejné žito

Na sovětských polích se objevilo neobyčejné žito. Vytvořili je sovětské šlechtitelé po více než dvacetileté trpělivé práci. Jde o mnohaleté žito, vypěstované profesorem A. Děržavinem a jeho spolupracovníky.

Sovětské učenci už dlouho pracují na vytvoření nových mnohaletých kultur pšenice, žita, pohanek a slunečnice. Prof. Děržavin rozřešil tento problém nejúspěšněji. Za základ své práce vzal určité druhy jednoletého žita a divoce rostoucí mnohaleté žito, jež se vyskytuje na severním Kavkaze a v Armenii. Právě vypěstované hybridy měly převážně příznaky divokého žita. Jen usilovnou prací se podařilo vypěstovat hybridy, které daly dobré výsledky. Jestliže tisíc zrn divokého žita váží 5—7 gramů a normálního žita 20 až 25 gramů, pak tisíc zrn nejlepších hybridů mnohaletého žita váží 30 až 34 gramy.

Nyní je mnohaletým žitem ose-to asi 40.000 ha polí. Sejí je všech-ných okresy stavropolského kraje, jeho setí se šíří na Ukrajině, na Sibíři a v altajském kraji. Na prof. Děržavina se obrátili sovchozy a kolchozy ze 62 krajů a

oblastí se žádostí o mnohaleté žito. Čím si vysvětlit tento význam?

Jeden osev mnohaletého žita dává úrodu během dvou až tří let. Mohutný systém kořínků a co největší využití vláhy a hnojiv z hlubokých vrstev půdy činí rostlinu mnohem odolnější a zlepšuje strukturu půdy. Po sklizni vyrůstá z každého trsu na sto zelených výhonků, které možno pokosit a usušit na seno. Při vysoké agrotechnice je možno z jednoho hektaru mnohaletého žita sklídit 200 až 250 metrických centů zelené píče, která se suší na seno. V některých hospodářstvích měli v minulém roce vysoké úrody této nové kultury. Tak na př. v kame-nobrodském sovchozu stavropolského kraje sklídili na 80 ha po 31,1 centu obilí z hektaru a kromě toho z každého hektaru ještě 100 centů zelené píče.

Jak oznámilo ministerstvo zemědělství SSSR, budou pokusy s mnohaletým žitem v letošním roce rozšířeny. Budou se konat na Ukrajině, na Bílé Rusi, v Kirgizii, Kirovské oblasti a v altajském kraji. Mnohaleté žito bude mít velký národohospodářský význam.

Výběhy a pastviny - nezbytné doplňky společných stájí

Většina našich JZD pochopila již význam a výhody společného ustájení dobytka a vybudovala v krátké době převážně vlastními silami, s největší úsporou materiálu a přitom co nejlevněji společné stáje. Pro ozdravení našich chovů a zvýšení jejich užítkovosti je nejen nezbytně vhodné ustájení, nýbrž i dostatečná a správná výživa po celý rok, doplněná příznivými účinky slunce, vzduchu a pohybu ve výbězích, případně na pastvinách. Zejména u mladých zvířat je důležité, aby vyrůstala v takovém prostředí, které zajistí řádný vývin a dobrou užítkovost. Takovým prostředím jsou pro mladý dobytek pastviny.

Proto naše JZD musí pamatovat již při výstavbě společných stájí na zřizování výběhů, případně i pastvin. Výběhy můžeme zřídit u každé společné stáje pro mladý dobytek a dojnice, kdežto pastviny pouze tam, jsou pro to podmínky půdní a klimatické. Hlavním předpokladem pro zřizování pastvin je dostatek srážek během vegetačního období. Jsou to oblasti, které mají ročně nejméně 650 milimetrů srážek.

Výběhy obyčejné — suché u každé společné stáje na pozemku,

který je v přímé blízkosti; předpokladem je, aby pozemek byl dostatečně suchý. Ve vhodných podmínkách zřizujeme dva výběhy, z nichž jeden je normálně měkký, kam pouštíme dobytek za příznivého počasí a druhou část pozemku tvoří výběh suchý, jehož plochu trochu vyškrabujeme. Do tohoto výběhu pouštíme pak dobytek za nepříznivého počasí, zejména na jaře a na podzim.

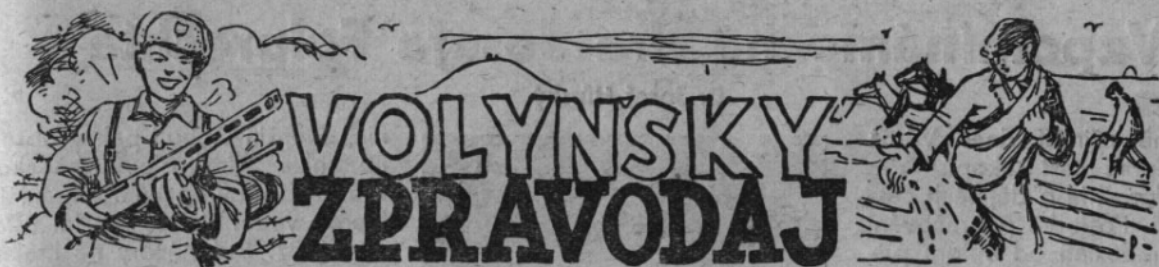
Kde jsou pro to podmínky, zřídíme též výběh pastevní. Výběh pastevní poskytuje kromě vzduchu a pohybu též hodnotnou pastvu. Velikost tohoto výběhu závisí na místních podmínkách. Abychom využili pastevní plochu výběhu, musíme jej rozdělit na několik oplůtků. Do pastevního výběhu pouštíme dobytek teprve po předchozím částečném nakrmení, a to jednou denně, nejlépe dopoledne na dobu 2 až 3 hodin. V oblastech, kde je dostatek vodních srážek, a to jsou převážně podhorské a horské oblasti založí JZD pastviny. Pastevní odchov dobytka je nejjednodušší, neboť letní výživa je opřena o pastvu, a příkrmování ve žlabu doplňkem. I ha dobré pastviny užíví po celé vegetační období 3 dospělé kusy dobytka.

Stát pomáhá novomanželům

Ministerstvo práce a sociální péče upravilo některé podmínky pro poskytování státních podpor novomanželům, aby provádění zákona bylo ještě pružnější než dosud a aby povolování podpor bylo co nejvíce urychleno. Byla provedena větší decentralizace a na okresní národní výbory byla přenesena i agenda, kterou dosud vykonávalo ministerstvo práce a sociální péče. Podpora může být výjimečně poskytnuta i manželům, kteří zmeškali lhůtu dvou let od sňatku. Bude tomu tak zejména tehdy, když manžel byl přidělen byt teprve po této lhůtě. Při rozhodování o žádostech se nebere zřetel na majetkové a výdělkové poměry rodičů žadatelů. Další výhoda byla poskytnuta novomanželům tehdy, když muž nastoupil službu v branné moci. V nutných případech může jim poskytnout okresní národní výbor na splacení půjčky mimořádné příspěvky podle zákona o sociálním zabezpečení osob, povolovaných k službě v branné moci. Okresní národní výbor může na žádost manželů ve zvlášť odůvodněných případech povolit též odklad při splacení půjčky i na dobu delší jednoho roku, avšak úroky je nutno platit. Tak přispívá stát prostřednictvím podpor novomanželům k zakládání nových rodin a zabezpečuje bezstarostný růst šťastných dětí.

Pracovní síly do zotavoven a léčebných domů SBS

Vzhledem k nastávající letní sezóně provádí nyní ústřední sekretariát nábor pracovních sil, a to hlavně žen na sezonní práce do našich zotavoven a léčebných domů. Jedná se o potřebu žen pro pomocné práce v kuchyni, mytí nádobí a úklid. Vyzýváme proto sestry, zejména pozůstalé, aby se na tyto práce přihlásily a pomohly nám zdolat potíže, neboť pomocných sil v tomto oboru je značný nedostatek. Pracovní podmínky jsou výhodné — jízdné je na místě hrazeno. Sezóna trvá v léčebných domech od 15. dubna do 30. října, v zotavovně od 15. května do 15. října. Uchazečky hlase se v ústředním sekretariátu SBS, hospodářské oddělení (br. Buš) v Praze-II, Legerova 22.

Zprávy svazu

Vrácení pojistných premií

Krajany osídlené na Žatecku upozorňujeme, že v nejbližších dnech je navštíví úředníci okresní kanceláře čs. pojišťovny, n. p., v Žatci a vrátí jim pojistné premie, placené v letech 1946 a 1947, resp. přeučtují tyto na nedoplatky za jiná léta.

Vzhledem k tomu, že premie budou vráceny jen těm krajanům, kteří se přihlásili u MPSP do úředních seznamů reemigrantů, upozorňujeme, že osoby, jež tak neučinily, mohou se přihlásit k této evidenci dodatečně prostřednictvím okr. kanceláří čs. pojišťovny.

Svaz Čechů z Volyně v Žatci oznamuje krajské veřejnosti, že pracovní doba v ústř. kanceláři byla nyní upravena tak, že styk se stranami je denně od 6. hod. ráno nepřetržitě až do 17. hodin kromě soboty, kdy úř. hodiny jsou stanoveny od 6 - 13 hod.

Museum děkuje

Pi Věře Svárovské, Žatec, Svat. Čecha za věnování velmi cenných fotografií v počtu 56 kusů z Kvasilova, Hulče a činnosti čs. konsulátu v Kvasilově.

P. Alex. Kholovi, Žatec Volyňských Čechů, za věnování spisů týkajících se Sokola ve Zdobunově, Českého spolku ve Zdobunově, Svazu čs. spolků na Rusi, 13 knih a brožur týkajících se života naší krajské větve na Volyni a j.

P. Mikuláš Šulzenkovi, Meclov na Horšovskotýnsku, za zapůjčení 13 fotografií ze Sofievky, Ostroga a j. a věnování 7 fotografií ze života sofiévských krajanů ve vlasti.

P. Antonín Kazilovskému, Meclov 110, za zapůjčení 2 fotografií sofiévských spolků. Oběma kraja-

nům ze Sofievky děkujeme také za zasláný popis obce a vyplněný dotazník.

P. Václavu Janoušovi, Hlubany 20, okr. Podbořany, za věnování fotografií prvního českého starosty z Podhajec.

Pi A. Abzoltovské — Klichové, Praha XIV. Měčislavova 20, za věnování 10 fotografií z Olšanky a j.

P. V. Škodovi, Podbořany, za věnování 11 fotografií z Dubna a okolí. Děkujeme též za vyplnění dotazníku za město Dubno.

P. J. Pavlíkovi, Žatec, za zapůjčení 43 fotografií z českého života ve Zdobunově a j.

P. Jar. Chudobovi, Žatec, za věnování 4 velkých fotografií ze slavnostního poklepu na základní kámen k pomníku malínským mučedníkům v Žatci.

Vyzýváme současně další dárce, aby historický materiál nám zaslali s výslovnou poznámkou „věnováno, zapůjčeno“.

Žádáme dále, aby krajané, kteří obdrželi k vyplnění dotazníky o českých obcích na Volyni, co nejrychleji je vrátili, protože tyto jsou dále zpracovávány k vydání dějin Volyně.

Vyzýváme ještě jednou také učitele z Volyně, aby nám zaslali popisy českých škol, v nichž na Volyni působili.

Tiskový fond SČzV

Na svatbě sl. Aničky Valentové a voj. Standy Macáka, konané 25. 3. 1951 v Nových Třebčicích, byla z podnětu Ant. Bucka provedena družbou Jos. Mikoláškem sbírka na tiskový fond, která vynesla 700,— Kčs.

Všem dárčům děkujeme a novomanželům přejeme vše nejlepší. — še —

Vlad. Židlický, Chrastava, Frýdlantská 20, věnoval na tiskový fond 100 Kčs.

Srdečně děkujeme!

Fond pro vybudování pomníku obětem Č. Malína

Na fond pro vybudování pomníku obětem Českého Malína přispěli svými dary: Odbočka Svazu Čechů z Volyně v Šumperku 25.890 Kčs, Odbočka SČzV v Mohelnici na Mor. 3.280 Kčs, Odbočka SČzV pro okres Mor. Krumlov 1000 Kčs, Sbor starších pravosl. církve v Hořovičkách 1.000 Kčs, Sbor starších pravoslavné církve v Jihlavě 150 Kčs, Marie Štechová, Krásov 100 Kčs, O. Dezider Šuplich, Prešov, Gorkého 4, 100 Kčs, Josef Moravec, Rusín 44, 50 Kčs, Jar. Vondráková, učitelka, Frýdlant v Č., 200 Kčs.

Všem výše uvedeným dárčům vyslovujeme srdečný dík.

Na křtinách u br. Augusta Svobody v Tatenicích, konaných 11. 3. 1951 bylo vybráno z podnětu Václava Štrajta a Frant. Kolomazníka 1.300 Kčs. Vyslovujeme štědrým dárčům srdečný dík.

Na svatbě sl. Milušky Fenckové s p. Vladimírem Mrkvičkou, konané dne 24. 3. t. r. bylo vybráno z podnětu Jos. Fencky a Jos. Mazánka 1.200 Kčs na fond pro vybudování pomníku obětem Č. Malína. Komise pro vybudování pomníku obětem Č. Malína všem dárčům děkuje a novomanželům srdečně blahopřeje.

Na svatbě Helenky Honsové s Jaroslavem Helebrantem, konané 24. 2. 1951 v Chrastavě, bylo vybráno z podnětu Pavla Honse sl. Jaroslavou Riglovou a sl. Jaruší Havránkovou 3.000,— Kčs, kterážto částka byla rozdělena rovným dílem na fond pro vybudování pomníku obětem Českého Malína a pravoslavnou církev v Liberci.

Děkujeme všem štědrým dárčům a novomanželům přejeme na společné cestě vše nejlepší.

Budujeme volyňské museum

Přispěl jsi již k tomuto společnému dílu?

Vzpomínáme na dra Josefa Folprechta

Dr. Josef Hůrský

Současně přináší dnes Věrná stráž poslední část rukopisu dra Josefa Folprechta o dějinách české Volyně. Poslední pokračování jsme již nedostali od autora přímo. Redaktor časopisu je dostal v době, kdy dr. Folprecht nás navždy opustil (28. května 1950). Sestavili jsme je z hrubých náčrtů, které si autor za své zákeřné, rychle, avšak nepozorovaně pokračující choroby napsal a jež jsme našli v rukopisné pozůstalosti, kterou rodina předala archivu Národního musea.

Odchod dra Folprechta je velkou ztrátou také pro čtenáře tohoto časopisu, potomky českých pionýrů — kolonizátorů na Volyni, neboť volyňská krajanská větev zajímala jej z celého československého zahraničí nejvíce. Jeho smrt znemožnila nejen dokončení dějin volyňských Čechů, jimž se věnoval s velkou svědomitostí a pilí téměř celý rok, ale i plánovanou spolupráci při instalování našeho musea v Žatci.

Všichni, kdo dra Folprechta osobně poznali, nám dají jistě za pravdu, že život i práce tohoto krajanského pracovníka si zaslouží, abychom mu u příležitosti posmrtných 72. narozenin, věnovali tento článek.

Dr. Folprecht pochází z vinorodého a sluncem i životností bohatého Moravského Slovácka. Narodil se v Lanžhotu 6. dubna 1879. Po studiích v Uherském Hradišti, v Praze, Paříži a Berlíně byl promován na doktora filosofie v roce 1905. Námět jeho doktorské práce byl jazykovědný: Příspěvky k mluvě lidu slováckého na moravském Podluží (Vyšly v Plzni r. 1908). Na základě této práce napsal do Niedrova Národopisného soupisu vědeckou stať o nářečí moravsko-slováckém (1920). V obsáhlé práci Památníku Moravské besedy (vyšlé r. 1918 v Praze) podal také dějiny t. zv. moravské literární kritiky. S počátku se věnoval slovanským literaturám (kniha o Mich. J. Lermontovovi z r. 1910 a obšírná stať o M. V. Garšinovi). Překládal kromě toho z ruštiny (Dostojevského, Turgeněva a j.) a byl spoluredaktorem souhrnných děl. Úvahy o ruské literatuře psal do Naší doby,

České revue, Obzoru literárního a uměleckého, Přehledu, Zvonu a byl literárním referentem několika listů. V Moravskoslezské revui byl po několik let literárním redaktorem. Svému rodnému kraji a Moravě věnoval několik publikací a mnoho reportáží o slovácké písni v rozhlase. Jeho dílem je také první československý film národopisný a jeden z prvních českých filmů vůbec, O děvčicích z r. 1918. Natočili jej za jeho řízení bratři Deglové a Ing. Brichta.

Po první světové válce byl zastupcem odborového přednosty ve slovanském odboru ministerstva školství a od r. 1920 po tři léta přednostou školského referátu v Bratislavě. Roku 1929 se stal inspektorem našich zahraničních škol a věnoval se pak čím dále tím intenzivněji krajanským otázkám. Na úředních i soukromých cestách poznal mnohé krajanské skupiny. Navštívil velkou většinu evropských států, Severní Afriku a také některé země Blízkého Orientu. Na počátku let třicátých napsal stať o dělnických skupinách v Belgii (1931), jakož i publikaci o Čechách a Slovácích v tehdejšímu Polsku, v níž se poprvé podrobněji zabýval Českou Volyní (knížku vydal šk. sp. Komenický v Praze 1932). Obdobnou publikaci vydal dr. Folprecht o rok později o naší krajanské větvi v Jugoslávii. Jeho předválečná činnost v oboru našich zahranič-

ních menšin vrcholí pak v obsážené knize „Československé školské obce v evropském zahraničí“, kterou vydal Čs. zahraniční ústav v r. 1937. Své názory na krajanickou a vystěhovaleckou otázku uložil kromě toho v mnoha členských denních listů a j. časopisů.

V době druhé světové války vydal dvě knihy. Rozsáhlejší z nich vyšla v r. 1947 a nese název „Studie o povaze zahraničních krajanů“, druhá je věnována volyňským Čechům. Tato rozsahem malá, avšak obsáhná instruktivní knížka je zatím svého druhu jedinou z posledních let. Nesmíme také opomenout zmínku o redigování kalendáře Slavin, jenž vyšel s neobyčejně bohatým obsahem, byl určen pro všechny naše zahraniční větve a zůstal u nás zatím jediným tohoto typu. O smyslu pro spravedlivé ocenění odanosti některých mužů velkým myšlenkám svědčí předmluva, kterou dr. Folprecht napsal ke knize dr. J. Hůrského o zakladateli studia a péče o Čechy a Slováky v cizině prof. dr. Jana Auerhana.

Je nesporné, že s drem Folprechtem nám odešel svérázný typ starší generace velmi slovanský orientovaných a literárně vysocí vzdělaných lidí. Kdo měl možnost důkladněji s ním diskutovat o filosofických a literárních problémech, poznal v této poměrně uzavřené povaze velkého milovníka života a rozvážně klidného myšlení. Pozoruhodná byla také jeho láska k přírodě, zvláště k přírodě rodného kraje. Mnozí z nás si při zprávě o jeho náhlé smrti vzpomněli, jak se opět těšil na kvetoucí jabloně snivého Lanžhotska, jemuž také věnoval poslední své dílo, jehož vydání se již nedomohl. Matka Příroda se odvděčila za jeho lásku klidným odchodem z tohoto světa, bez velkých útrap a bolestné agonie, klidně a nenápadně, jak by si to byl jistě sám přál. Jeho místo v krajanském museu, ve studovně Národního musea a jinde, osířelo a již jen několik knížek svědčí o jeho hlubokém zájmu o některé velké literární postavy ruské literatury, o vlastivědné problémy a hlavně o otázky krajanů žijících za hranicemi rodné vlasti.

42. pokračování

Dr. J. Folprecht

Spor duše s tělem

Čechové tento spor aspoň v některých údobích svého krajaňského života vyřešili skvěle a chvaly-hodně. Často v jejich listech čteme o jejich shonu po děsatině a morgu půdy, o jejich touze po materiálním zabezpečování. Poláci jim vytýkají velikou šetrnost až lakomství a Ukrajinci po určité době jejich existence v jejich prostředí jejich pracovitost přičítali pouze touze po rychlém zbohatnutí.

Nevíme, jaké důvody materiální by byly mohly Volyňské věsti k tomu, aby při svých pracích, kterých se všude od krajanů vyžadovalo mnoho a které musili krajané všude dvojnásobně konati, žijíce zpravidla v prostředí ne právě příznivém, tak pečlivě vyučovali domácím a rodičovským způsobům své děti v jazyce mateřském. Mohly to být pouze důvody ideové a důvody, jichž zdrojem byla jejich láska k vlasti, která však nikdy nezapomínala, že její povinností jest, prospívatí všeobecně lidu, v němž žili a pracovali. Tento svůj sociální a kolektivní úkol Čechové na Volyni konali svědomitě a odpovědně.

České kulturní starosti.

Z Českoslovana poznáváme, jak přes veškeré úsilí kulturní upadali volyňští Čechové v době, kdy neměli svých škol a kdy byly t. zv. ministerské nebo národní školy a školy církeвно-prichodské.

V pátém čísle Českoslovana z r. 1913 píše veterán českých volyňských učitelů Jul. A. Cimr o stavu civilisace české na Volyni v tom směru, že je mezi Čechy veliká nesnášenlivost náboženská, že nedostatek škol jakožto usměrňující páky působí, že se pije mnoho kořalky, po níž následují i jiné nedostatky. Knihy se nekupují, no-

viny neodbírají, česká kultura je na pokraji záhuby. Pomoci může osvěta a jen osvěta. Je zapotřebí českých učitelů. Cimr se odvolává na to, že podal už jednou návrh, aby z českých peněz byly při některém učitelském ústavě zřízeny nadace pro budoucí české učitele. Učitel musí mít přiměřené vzdělání ruské a přitom musí být dobrým a uvědomělým Čechem. Děti musí být dobrými ruskými občany, aniž se odcizí svému národu. Ředitel dederkalského učitelského ústavu slíbil už přijmout nad počet české kandidáty, budou-li si je Čechové platit. Některé obce české se zavázaly už dokonce platit pravidelný příspěvek, ale je jich málo. Náklad na vzdělání jednoho učitele za 3—4 roky byl 400 rublů. Ovšem pro 130 českých obcí bude potřeba hodně učitelů.

Bývalý učitel Alois Hora¹⁾ (1919) tamže ukazuje k potěšitelnému zjevu, že se pro Jihoslovany vybralo mezi Čechy dost peněz a proto by měla být zavedena na Volyni česká daň, maličko kopějek z děsatiny; průmyslové závody nechť se zaváží vydržovat učitelského kandidáta každý aspoň jednoho v Čechách nebo na Moravě.

Postátnění českých soukromých škol na Volyni a dosazování ruských učitelů na ně, nesmírně zhoršilo naše školy. Soukromé školy nevyhovovaly, ale učitelé třeba nekvalifikovaní, byli sociálního smýšlení a měli na českou mládež mnohem blahodárnější vliv než byrokratičtí učitelé ruští. Absolventi ruských učitelských seminářů nehleděli si většinou výchovy vůbec a vedle toho charakterné výsledky vyučování českých dětí jazykem ruským, jemuž děti málo rozumějí, jim neležely příliš na srdci.

Školské úřady pokládaly užší styky učitele s občany za zbytečné a snad i škodlivé. Poměr učitelů k rodičům, který je prostředkem k řádnému vyučování i výchově, nebyl téměř nijaký.

Na školách, kde byli ponecháni čeští učitelé, nesměli užívatí češtiny ani jako pomocného jazyka. Vyučovatí češtině ani soukromě se nedovolovalo (Josef Vlk učil na veřejné škole, ale češtinu při vyučování používatí nesměl).

Dnes uveřejňujeme poslední část rukopisu Dějin České Volyně z pera dr. Josefa Folprechta, jemuž náhlá smrt přetrhla nit bohatých a cenných myšlenek, které věnoval nám, volyňským Čechům. Jeho Dějiny České Volyně nejsou shlukem dat a údajů; je to spíše vědecká studie o našich dějinách, které dra Folprechta nadchly až k nadšenému obdivu nad plodnou prací českých vystěhovalců—nás a našich předků. Svým námětem je to dílo, uprostřed hist. prací, ojedinělé. Právem proto můžeme být hrdi, že je věnováno právě nám. Jest jen litovati, že dr. Folprechtovi nebylo dopřáno, aby své úvahy dovedl do konce. Neboť právě dnes kdy vyvíjíme úsilí o sepsání našich dějin, si uvědomujeme jejich velký přínos pro toto naše úsilí.

Dr. Folprecht, význačný krajaňský pracovník, byl opravdovým přítelem volyňských Čechů.

Již od prvních návštěv na Volyni s úctou pohlížel na náš dlouhý život v cizině a již tehdy věnoval naší krajaňské větvi řadu vědeckých i populárních pojednání. A stejnou úctou a láskou jsou proluty i jeho Dějiny, v nichž vyvrcholil jeho neutechající a vzácný zájem o náš život.

V dru Folprechtovi ztratila naše krajaňská větev význačnou postavu, jejíž přátelství k nám bylo vždy upřímné a nezištné. Věříme, že tak, jako se zapsal do srdcí nás mnohých, kteří jsme s ním přišli do styku, svým ryzím vztahem k nám a pochopením, že tak se zapsal do srdcí nás všech Čechů z Volyně svými úvahami v Dějinách České Volyně, které s láskou o nás a pro nás a naše příští generace psal.

¹⁾ Českoslovan 1913, 5., 12.

Popisy českých osad na Volyni — Kupičov

Napsal Josef Toman — Upravil a doplnil Václav Židlický 8. pokračování

Mnozí z kupičovských občanů byli povoláni ruskými úřady do zbraně. Jiní se přihlásili dobrovolně do čs. legií na Rusi. Tak se I. svět. války aktivně zúčastnili tito občané: Josef Benda, Rudolf Benda, Štěpán Brázda, Josef Birnabun, Jaroslav Brázda, František Brož, Jaroslav Čurda, František Dlouhý, Vladimír Ducháček, Václav Fiala, Jan Hálek, Josef Hálek, Adolf Horáček, Václav Houžvica, Josef Kafka, Josef Kalivoda, Josef Kerda, Karel Kerda, František Kozlík, Jaroslav Kyselka, Josef Kyselka, Jaroslav Kytli, Štěpán Kozlík, Vilém Kozlík, Václav Kyselka, Josef Kalivoda, Jaroslav Kryml, Václav Kalivoda, František Loužil, František Matouš, Pavel Maleček, Josef Mezenský, Václav Mezenský, Bohumil Mokřý Otakar Mezenský, Václav Matouš, Josef Mikolášek, Josef Mašek, Josef Novotný, Josef Nejedlý, Jaroslav Novotný, Josef Procházka, Václav Přisovský, Josef Rychtr, Rudolf Repka, Václav Skramuský, Rudolf Svoboda, Josef Šnajdr, František Šnidl, Josef Toman, Václav Toman, Václav Vávra, Josef Židlický, Václav Židlický, Josef Žitný.

Z tohoto počtu devět krajanů sloužilo v čs. legiích, ostatní v ruské armádě. Šest občanů padlo.

Po válce

Válka přinesla velkou demoralisaci a všeobecné zrušení. Po le byla rozryta zákopy, zahrady a chmelnice zničeny. Nastaly krádeže a vraždění.

Kupičovští Češi válkou postižení chodili pěšky až do Šepetovky a Vladimíru— Volyňského nakupovat obilí, mouku a dobytek pro další hospodaření. Na jedné takové cestě za živobytím byl zabit Václav Nejedlý se synem a oloupen. V okolí Kupičova byla zorganizována Ivanem Sičkarukem zlodějská banda. Lidé byli nervoší, navzájem na sebe rozezení a přestali si důvěřovat. Stalo se n. p., že pro pouhé nedorozumění pro vajíčko zabil Talimon Sachacký Ivana Dymčuka. V celé té poválečné rozervanosti udrželi si Češi však svoje dobré morální a mravní postavení. Za celou tu dobu a i později byli pouze dva Kupičovští Češi uvězněni a ti ještě byli nevině Poláky odsouzeni k vězení na tři měsíce. Sebevraždou za 80 let skončili pouze Antonín Novotný, Josef Procházka a Marie Veltruská. Je jisté, že kulturní vyspělost bránila Čechům, aby klesli na mo-

Sbor dobrovolných hasičů v Kupičově.

rální nízkou úroveň svých domorodých sousedů.

Poměry se však rychle konsolidovaly. Stopy války byly během několika mála let zahlazeny a i duševní život nabývá jiných, lepších forem. A tu nastává pro český život v Kupičově rodostný poválečný rozmach.

Vytýkal-li pisatel J. D. před válkou v „Čechoslovanu“, malost českého života v Kupičově, jsou léta brzy po válce úplným radostným opakem toho, v nichž jako by Kupičovští Češi chtěli dohnat, co dříve zameškali tím, že utápěli své zájmy především v hmotných starostech.

Čilý poválečný rozlet nastává především činností spolkovou. Hned v r. 1921 byl založen v Kupičově hasičský sbor. Byl zde sice již před válkou, ale nyní dostává organizační podklad a formální potvrzení.

Hned při založení měl 32 řadných členů, kteří prováděli pravidelný výcvik a také technicky byli dobře vybaveni. Za obecní peníze byly pořízeny dvě hasičské stříkačky a několik sudů na vodu. O pohotovosti kupičovského hasičského sboru svědčí událost z r. 1932, kdy zachránil před spálením město Turijsk, vzdálené 18 km od Kupičova.

Založení hasičského sboru v Kupičově si vynutily časté zde ohně, které se rychle šířily, neboť značná část hospodářských budov byla kryta slamou. Zvláště v r. 1899 bylo hodně ohňů; tehdy vyhořelo na 15 hospodářských usedlostí. Roku 1904 pak 5 usedlostí a r. 1916 až 18.

Český hasičský sbor v Kupičově zúčastnil se pravidelných hasičských závodů v Kovli a v Holobech, odkud si odnesl vždycky I. cenu. Závodů v Lucku bylo Čechům úmyslně znemožněno se zúčastnit, aby zase nevyhráli I. cenu, protože jejich příprava k ohni trvala jen 2 minuty.

Roku 1926 bylo z podnětu Dr. Josefa Žúrka v Kupičově založeno Jar. Židlickým Sdružení katolické mládeže, které mělo 72 členů a vyvíjelo bohatou činnost. Zřídilo t. zv. dětskou besídku, která měla 60 dětí, založena byla rovněž hudba SKM o 17 členech a spolková knihovna, jež obsahovala 428 svazků.

Prvním předsedou SKM byl Jaroslav Židlický, druhým pak Jar. Tošner, po něm Josef Tošner, Josef Toman, Václav Vrla, František Kafka a Jaroslav Chválovský.

Kupičovské SKM se zúčastnilo celovolyňských sjezdů pořádaných: r. 1932 ve Smolárně, kam jeli všichni plovem. (Vzdálenost činila 120 km. Jaroslav Zápotocký a Václav Kačerovský ušli celou tu cestu pěšky.)

r. 1932 v Lucku;

r. 1935 v Kupičově. Totoho sjezdu se zúčastnilo 150 delegátů z různých míst Volyně (někteří přijeli povozem až ze vzdálenosti 170 km);

r. 1935 v Lucku a v Buderáži.

Hudba SKM hrála dne 28. 10. 1933 na slavnosti 10letého trvání České matice školské. Také výtěžek z divadelního představení Čertovo kvítka, pořádaného SKM, byl věnován ve prospěch ČMS.

Pokračování

VYSTĚHOVALCI

Obrazy ze života volyňských Čechů — Píše Josef Foitík

9. pokračování

Děti si brzy na školu zvykli. K učitelům, jemuž ovšem říkali „střežčku“, záhy přilnuli a s radostí přibíhaly do školy i potom, když obec zapadala ve sněhu, třeskutý mráz štípal do tváří a divá futeř hnala sních, že nebylo světa vidět. Ve vytopené třídě u Bušků bylo v té době teplo a útulno, že tam bylo radost posedět. A strejček Havlíků uměl tak pěkně vyprávět, že děti mohly na něm oči nechat. Jak on to tak všechno může vědět a jak si to může pamatovat? Tak třeba vypráví o té krásné zemi, z níž sem přijeli. Jsou prý tam nádherné hory, porostlé bujnými lesy, na stránkách políčka, v údolích chaloupky, po lukách bublá potok. Strýček vypráví tak živě, že děti vidí před očima celou tu krásu. Potom je začne učit písničku: Kde domov můj? Voda hučí po lučinách, bory šumí po skalínách — jaký div, že se jí děti za jednou naučily?

Jindy zase strýček vyprávěl, že v té zemi je stovčezaté město Praha, je v něm královský hrad, ale tam teď není český král. Už dlouho nemají Češi českého krále. Česká zem patří k rakouské říši a rakouský císař sídlí v německém městě Vídnu. Je to Němec a má více rád Němce než Čechy. A vůbec Češi od Němců hodně trpí. Vždyť Němci utýrali i takového českého vlastence, jako byl Karel Havlíček Borovský, který složil o Němcích písničku. „Šušelka nám píše z té německé říše, bychom přišli Němcům pomoci, že jim kruží v břiše“. To bylo tak hezké, že děti i tuto písničku uměly za jednou.

Sousedé byli teď skutečně rádi, že vyučování svých dětí svěřili Havlíkovi. Lepšího učitele by za dnešních poměrů ani nenašli. Jen aby to Havlíka neomrzelo a nenechal jim toho učení. Vždyť musí mít s těmi jejich dětmi také svatou trpělivost. Co se jich týče, těch několik pudů obilí, které za to mají Havlíkovi dát, dají mu s radostí. Vždyť si plně zaslouží — usoudili.

A měli pravdu.

XIII

Osamělá česká víska, rozrůstající se uprostřed rozsáhlých volyňských lesů a niv a na sta kilometrů vzdálená od země českých otců žije v klidu a míru. Mezi jejími obyvateli není sporů

není hádek a není hněvu. Zde, uprostřed cizího živlu, jsou si navzájem blízcí, dobře si rozumějí, pomáhají si a radí v těžkostech, jež se jim občas vyskytnou.

Všichni obyvatelé této víscky jsou spojení jedinou touhou — vytvořit si svůj nový domov co nejhezčí a také co nejvíce podobný ke starému domovu, který zanechali ve staré vlasti tam za horami.

Jsou přesvědčeni, že když si svůj domov vytvoří takový, jaký měli v Čechách, že tím současně zaplaší stesk, který se čas od času dostavoval.

Ovšem, vyhnouti se stesku nadobro, nebylo při nejlepší vůli možno.

A babička Kořenovic, kdykoliv se vyskytla nějaká starost, nebo i když za noci se ozvalo táhlé a skomíravé vytí vlků, po němž se rozštěkali psi v celé vesnici, vždy zavýřkala: „Kam si mě to, dědku stará, zavez“

Zvláště za zimních dlouhých večerů, když se scházeli staří i mladí do chalup na drani peří nebo i jen na obyčejné „táčky“, vzpomínky na vlast ožívovaly. To se pak střídalo jedno vyprávění s druhým a lidem se zdálo, že pro tu chvíli jsou nějak blíže místům, k nimž vzpomínky zalétaly.

Někdy byly vzpomínky i dosti veselé a zaplašovaly tesklivou náladu. To zvláště tehdy, když se dal do vyprávění starý „foť“ Černín, nebo starý pytlák Tvrdlík.

Posluchači sice tvrdili, že je to samá myslivecká latina, ale při poslouchání se až kouleli směchy.

Také všechny domácí události přišly za večerních „táček“ na přetřes. A nad jednou takovou událostí lidé dlouho kroutili hlavami. To když se roznesla zpráva, že hajný Berent tehdy o posvícení, když tak divě řádil v hospodě a pak vyběhl do tmavé noci, stěhl do kříže na rozcestí. Pět děr od broků našli lidé v dřevěném kříži. Hajný se od té doby nějak lidem vyhýbal a tito také usuzovali, že to dělat neměl a že kdož ví, co se mu jednou nestane.

Při těchto večerech rád se rozpovídal také malý Havlík, který vojákoval kdysi v pověstné válce v šestašedesátém,

„A proč se tehdy válčilo, strýčku?“ dotazovali se ti mladší.

„Inu, to je těžko říct, proč se válčilo,“ odpovídal Havlík. „To obyčejný člověk se nikdy nedozví, proč ta nebo ona vojna je. To vědí jen ti velcí páni, co jsou u vlády, a lidem se něco napovídá, aby šli za ty pány umírat. Tenkrát se říkalo, že vojna začala pro Šlesvicko a Holštýnsko. To byly země, které Prusáci společně s Rakušany vybojovali na Dánsku. Prusáci chtěli tyhle země pro sebe celé a proto jednou vyhnali Rakušáky z Holštýna a takhle nějak v červnu byla z toho vojna. Rakousku prý slíboval pomoc také francouzský císař Napoleon¹⁾, který si chtěl vzít zase kus prusácké země, až budou Prajzi prohrávat.“

Tohle začínalo být zajímavé a tak se sypaly otázky na starého vojáka, jak ta vojna dopadla.

„Dopadlo to mizerně. Prajzi byli dobře vyzbrojeni, měli flinty, kterým jsme říkali jehlovky a z těch vystřelili až pětkrát za minutu. My jsme naše bouchačky museli nabíjet laufem²⁾ a to trvalo vždycky dlouho. Povídalo se, že vrchní polní zbrojmistr Bendek chtěl na vládě, aby se daly pro vojáky dělat zadovky, ale vláda prý říkala, že na to nemá peníze a že Rakušáci umí dobře bojovat na bodáky a že mají taky dobré kanony. A tak nám naposledy Prajzi zle nařezali.“

Voják Halík pokýval smutně hlavou nad tím výpraskem, který tehdy od Prusáků dostal a po malé pomlce pokračoval:

„Já jsem tehdy byl v Itálii. Byl jsem ve vojsku arcivévody Albrechta. Jo, panečku, to byl dobrý vojevůdce! Talíánů bylo před námi jako kobylek, ale my jsme do nich řezali hlava — nehlava. Bylo to u Kustozy³⁾. Úplně jsme je rozbili. Co nám to však bylo platné, když to naši doma prohráli, a my jsme potom museli upalovat domů, až se nám hlavy třásly!“

„A čím ta vojna končila?“ — dotazovali se posluchači.

„Smutno o tom vyprávět. Říká se, že vrána vráně oči nevyklove, a je to pravda. Páni se dohodli a my jsme na to doplatili. Prajzi přišli až do Prahy, rakouský císař se dal korunovat na krále maďarského a jeho říše se začala nazývat Rakousko — Uhersko. Na české království se při tom nadobro zapomnělo. V Čechách byl pánem Němec a Maďar, jenom ne Čech. Jo, to už je náš osud,“ povzdychl si Havlík, „že všude je Čech pánem, jenom ne doma, ve své zemi.“

Pokračování

¹⁾ Napoleon. ²⁾ hlavní. ³⁾ Custoza.

Přišlo zas jaro. Příroda se probouzí k novému životu a člověk se cítí být mlad a zdá se, že s jarem přichází i jeho život věčný a v těle že proudí nová krev. To jarní slunce pohladí a jemně zúlibá a je ti tak dobře, chceš žít, věčně žít. Však není dopřáno to každému. To krásné jaro přináší i žal. A tento žal postihl i nás.

Dne 12. dubna t. r. bude tomu rok co odešel na věčnost náš milovaný manžel, švagr a strýc **Josef Fírt**, narozený 17. II. 1898 v Hrušvici na Volyni. Zemřel po krátké nemoci v Tuchovicích, kde jest na místním hřbitově pohřben.

Vzpomínáme v zármutku na tento den, který se stal pro nás nezapomenutelným. Vy, kdož jste ho znali, vzpomeňte s námi.

**Emilie Fírtová, manželka
Věra Bláhová, švagrová
Vladimír Řehák, synovec**

Dne 22. února 1951 zemřela v Dubně, náhle po těžkých bolestech naše drahá a milovaná maminka, sestra a teta **Libuše Jagelková — Stránská, roz. Cinertová**. Věnujte ji s námi tichou vzpomínku.

**Ola a Vláda — děti,
sestry a bratři.**

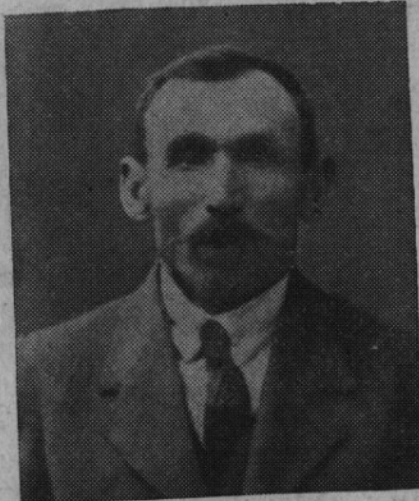

S hlubokým smutkem oznamujeme, že nás navždy opustil náš milovaný manžel, tatínek a bratr **Václav Ponikešský**. Po krátkém léčení v podbořanské nemocnici dne 1. III. 1951 ve věku 58 let, navždy dotlouklo jeho šlechtné srdce.

Pohřben byl dne 4. III. 1951 z pravoslavného chrámu v Žatci na městském hřbitově.

Všem, kdož doprovodili našeho drahého na poslední cestě vyslovujeme vřelý dík a našemu drahému zesnulému k věčnému spánku lehké odpočinutí dejž o Pane!

**Manželka, děti
bratři a sestra.**

Oznamuji s bolestí, že dne 28. 2. 1951 zemřel ve věku 81 let náš drahý manžel, bratr, švagr a strýc **Josef Kovanda** z Hulče na Volyni. Zpopelněn byl 5. 3. 1951 v Liberci.

Po všechném životě zachováme na tebe nehynoucí vzpomínku!

Jménem příbuzenstva:
Olga Kovandová, manželka.

Milému manželu a tatínkovi **Josefu V. bovi** k jeho svátku přejeme štěstí, zdraví a hojně božského požehnání.

Manželka, syn Vlastík, dcerka Tonicka, matka, všichni sourozenci, otec a matka Maříkovi

Blahopřání

Hodně štěstí a radosti u příležitosti jmenin přejeme **Josefu Dvořákovi, Josefu Andělovi** a bývalému sousedu z Dembrovky **Josefu Dvořákovi**.

Rodina Malafova z Kralup u Chom.

Josef Kvapil z Damnic č. 118. okr. Mor. Krumlov hledá, **Jaroslava Žitného** z Kupičova, **Josefa Jáklá** z Lucka, kteří s ním konali vojenskou službu v SSSR v nutné a neodkladné záležitosti.

Uvedené osoby rečí se písemně hlásí na výše uvedenou adresu.

Předá se pro nemoc zemědělská usedlost o 8 ha; chmelnice a větší zahrada. Splátky, jakož i jiné poplatky řádně zaplacené; úplné zařízení, živý i mrtvý inventář. Zájemci hlase se v Chotiněvsi č. 42, p. Liběšice u Úštěku, okr. Litoměřice.

Věrná stráž vychází jednou týdně. Vydává Svaz Čechů z Volyně nákladem vlastním. Vedoucí redaktor **Jaroslav Chudoba**. Redakce a administrace: Žatec, nám. Velké říjnové revoluce 155, telefon 550. Tisknou Krušnohorské tiskárny, národní podnik, závod Žatec, telefon 374. Dohledací poštovní úřad Žatec. Předpláné na rok 1951 je 150 Kčs. Konto poštovního spořitelny č. 728301 Okresní spořitelna a záložna Žatec a Svaz Čechů z Volyně č. 10268.